

گفت‌وگو؛ اکسیر گمشده شگفت‌آور و قدرتمند در میان ایرانیان

30 مهر 1401

دکتر فهیمه نظری، مدرس و پژوهشگر اجتماعی با بیان این نکته که گفت‌وگو اکسیر و الهام‌بخش تمامی روابط و تعاملات است، به معتقد است: در دهه‌های اخیر مفهوم گفت‌وگو به عنوان یک الگو یا شاه‌کلید بسیاری از معضلات، بحث‌ها، منازعات و بحران‌ها شناخته شده است. اندیشمندان اجتماعی نیز بیشتر از همه به گفت‌وگو و کیفیت آن پرداخته و می‌پردازند. به ویژه در یکی دو دهه اخیر، ذیل این مفهوم از عباراتی چون کرسی‌های آزاداندیشی، آزادی بیان و فضای گفتمانی سخن گفته‌اند. گفت‌وگو از مهم‌ترین مکانیزم‌های زندگی امروز ما انسان‌ها در تمامی سطوح خرد تا کلان و یک فرایند است و همواره نیاز به بستر برای حضور و بروز و ظهور دارد. یک گفت‌وگو نوعی طرح مطالبه است، بهتر است، بی‌غرض باشد و طرفین آن مجهز به ابزارهایی چون؛ سواد اطلاعاتی، سواد مهارتی، سواد حقوقی و سواد تحلیلی باشند.

به گفته این جامعه‌شناس، به طور غالب گفت‌وگو در فضایی که پیوندهای فردی، خانوادگی، اجتماعی و اخوت‌های صنفی وجود داشته باشد، امکان‌پذیر است و بالعکس چنانچه این فضا مخدوش شود، پیوندها، تعاملات و ارتباطات فردی خانوادگی و اجتماعی گسسته می‌شود. این نیاز در وقت منازعات و بحران‌ها بیشتر از گذشته احساس می‌شود.

نظری در ادامه با بیان این نکته که باید گفت که گفت‌وگو یک برآیند است و نیاز به بستر و شرایط لازم و کافی از قبل برای بروز و ظهور خود دارد، ادامه می‌دهد: بستری که نیاز بوده، در گذشته دور تاریخی ما به چند دلیل نتوانسته، شکل بگیرد، از جمله نظام سنت راهبری از بالا به پایین، تمایل به تک‌گویی و مونولوگ‌گویی، تمایل نظامات سیاسی به فرهنگ، عدم پذیرش تفاوت‌ها و ارزش‌های نوین در درون اجتماع و برون از اجتماع و عدم پذیرش و تطبیق با نوآوری‌های فرهنگی، گفتمانی و... هر چند می‌توان

موارد دیگری را هم اضافه کرد اما همین مجموعه از موانع تاریخی می‌تواند توجیه‌کننده چرایی نبود ظرفیت و ناتوانی گفت‌وگو در میان ما ایرانیان باشد.

به اعتقاد این استاد دانشگاه، به طور مسلم در نبود فضای گفت‌وگو میان افراد و طیف‌های گوناگون جامعه از جمله افراد با یکدیگر، نهادها با یکدیگر و دولت‌ها با مردم و حتی با یکدیگر در گذشته و اکنون؛ باید منتظر رخدادهایی همچون شکاف و گسست‌های عمیق بین نسلی، نداشتن تبعیت نسل‌های جدید از نسل‌های گذشته خود، تغییر سریع سنت‌ها و ارزش‌ها و هنجارها، عدم انتقال ارزش‌ها و هنجارها به نسل جدید بود.

نظری در خاتمه می‌افزاید: نیک است تا به توصیه‌ها و رهنمودهای دلسوزانه علما و خردمندان علوم اجتماعی گوش جان سپرد که از دیرباز، بارها و بارها از خصیصه‌های گفت‌وگوی مؤثر گفتند که گفت‌وگو باید قابل درک و فهم باشد، باید همراه با حقیقت بوده و درست و معتبر باشد و همچنین همراه با دانش موثق بوده و باید همراه با صداقت باشد. باید در شرایط آزادی مطرح شود و باید طرح مطالبات بدون غرض باشد.